

ASPECTE PSIHOLOGICE ÎN ACTIVITATEA PROFESIONALĂ A JURIȘTILOR

Inga PUTINA, *Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Republica Moldova*

Rezumat: În activitatea profesională a juriștilor, rolul principal îl deține abilitatea de a utiliza creativ experiența psihologică de influențare asupra propriei personalități cât și asupra persoanelor cu care juristul intră în contact în

Abordarea prin competențe a formării universitare: probleme, soluții, perspective

procesul activității de muncă. Pentru realizarea eficientă a obiectivelor propuse, juriștii trebuie să cunoască foarte bine bazele psihologiei.

Una din sarcinile de bază ale psihologiei muncii judiciare, o constituie evidențierea raportului logic dintre personalitate și cerințele care sunt înaintate profesiei respective. În rezultatul abordării sistemice, se poate stabili legătura dintre calitățile de bază în structura personalității și de a evidenția cei mai importanți factori ai eficienței activității muncii în concordanță cu specialitatea.

La etapa actuală nu există niciun dubiu că, în mare, cunoștințele vaste ale psihologiei sunt necesare majorității lucrătorilor din domeniul judiciar, deoarece, după natura activității sale profesionale, ei, în mod sistematic, intră în contact cu oamenii, influențează asupra lor, desfășoară o anumită activitate educativă.

Cuvinte-cheie: *activitate profesională, juriști, cunoștințe psihologice, experiență psihologică, manieră de comunicare, domeniul judiciar, abilități de comunicare, formare de specialitate.*

Résumé: Dans l'activité professionnelle des juristes, le rôle principal revient à l'habilité de faire recours de manière créative à l'expérience psychologique dans le but d'influencer sa propre personnalité ainsi que les personnes avec lesquelles le juriste est en relation au cours de l'activité de travail. Afin de réaliser efficacement les objectifs proposés, les juristes doivent maîtriser très bien les bases de la psychologie.

A l'étape actuelle, il n'existe aucun doute que les vastes connaissances des sciences psychologiques sont nécessaires pour la majorité des travailleurs du domaine judiciaire. Car en raison de la nature de leur activité professionnelle, ils sont constamment en relation avec les gens en exerçant une certaine influence sur eux.

Mots-clés: *activité professionnelle, juristes, connaissances psychologiques, expérience psychologique, manière de communication, domaine judiciaire, habilités de communication, habilité, formation de spécialité.*

Activitatea profesională a juriștilor, pe lângă cunoștințele calificate, priceperile și deprinderile speciale, solicită la majoritatea colaboratorilor afit cunoștințe psihologice, cât și prezența tehnicilor de lucru care ar asigura un nivel înalt al culturii comunicării.

La etapa actuală, pentru majoritatea colaboratorilor din domeniul judiciar, cunoașterea bazelor psihologiei constituie condiția necesară pentru o activitate profesională de succes [Красникова 2004: 166].

Activitatea juriștilor este legată de contactul nemijlocit cu persoanele. În consecință, una din direcțiile principale de activitate a juriștilor o constituie funcția comunicativă, care presupune comunicarea în condiții reglatoare de drept. Pe lângă aceasta, activitatea de muncă a juriștilor este caracterizată prin tensiune emoțională, legată de emoțiile negative și de necesitatea de reprimare a lor. În același timp, toți cei care în anumite circumstanțe, intră în contact cu juriștii așteaptă de la ei îndeplinirea conștiințioasă a obligațiilor, cât și o atitudine respectuoasă. Toți acești factori înaintează cerințe către o bună pregătire psihologică a juriștilor. Sistemul de cunoștințe psihologice include în sine, în primul rând, cercetările psihicului uman: senzațiile și percepțiile, atenția și memoria, imaginația și gândirea, comunicarea și comportamentul, capacitățile, calitățile și însușirile personalității și multe altele.

Pentru un spectru larg de profesii juridice, pe lângă instruirea de specialitate, experiență și dexterități este necesar înaintarea cerințelor cu privire la stabilitatea și echilibrul psihologic. Plus la aceasta, pentru unii dintre ei, de exemplu pentru anchetatori, o importanță deosebită o au abilitățile de comunicare. Anume aceste abilități, dar și o bună pregătire psihologică oferă posibilitatea să se realizeze eficient interogațiile. Eficiența interacțiunii dintre anchetator și acuzat depinde, în primul rând, de contactul psihologic dintre ei. Profunzimea acestui contact, de obicei, are tangențe cu nivelul la care s-a realizat. Trebuie de specificat că anchetatorii cu experiență care cunosc subtilitățile psihologiei, intuitiv și conștient, modifică unii parametri ai discuției, utilizează unele tehnici tactice și psihologice în funcție de particularitățile individuale ale personalității și ale comportamentului acuzatului.

Abilitățile de comunicare și echilibrul psihologic au importanță nu doar pentru anchetatori, dar și pentru majoritatea colaboratorilor din domeniul judiciar, în special pentru avocați, judecători, procurori, comisari și alți specialiști.

O altă necesitate ilustrată în pregătirea psihologică a juriștilor poate servi studierea personalității infractorului. Această cercetare trebuie să includă în sine cercetarea lumii interioare ale acuzatului, necesitățile sale, instinctele care stau la baza acțiunilor sale (motivele comportamentului), structura generală și particulară a caracterului său, sfera emoțional-volitivă, capacitățile, particularitățile individuale ale activității intelectuale, care include gândirea, memoria, atenția și alte procese psihice cognitive.

Stabilirea particularităților psihologice ale infractorilor constituie partea componentă a investigațiilor infracțiunilor, dar, de fiecare dată, volumul de dovezi colectate sînt concretizate, în funcție de caracterul dosarului penal și de particularitățile personalității acuzatului în cazul dat.

Este logic de a se sublinia că este imposibil să se stabilească limitele studierii personalității infractorului. De regulă, cu cât este mai larg spectrul de cunoștințe al anchetatorului, cu atât va fi mai eficientă practica de anchetă și rezultatele tehnicilor de lucru mai exacte. Un anchetator experimentat, care deține anumite cunoștințe în domeniul psihologiei, tinde să obțină mai multe informații decît sunt necesare

re pentru rezolvarea cazului dat. Datele obținute, anchetatorul le poate utiliza pentru descoperirea infracțiunii. Astfel, de exemplu, bunăvoința și compasiunea acuzatului, de obicei, sunt neimportante din punct de vedere legal, dar cunoașterea acestor însușiri sunt necesare anchetatorului pentru stabilirea tacticii corecte de anchetă, îndreptată spre obținerea unor mărturii sincere de la acuzat.

Una dintre componentele cercetării psihologice a situației acuzatului, dar și într-un șir de cazuri a părții părtinoare, constituie studierea stării emoționale a participanților în momentul comiterii infracțiunii. Stabilirea stării emoționale a acuzatului este necesară pentru calificarea infracțiunii săvârșite într-o stare de îngrijorare profundă, apărută pe neașteptate. Una dintre caracteristicile psihologice ale conceptului de îngrijorare profundă îl constituie afectul fiziologic. Particularitățile sferei emoționale ale acuzatului pot fi evaluate prin cercetarea impactului ce-l manifestă amenințările și constrângerile.

Cunoașterea de către juriști a psihologiei acuzatului, în special particularitățile generale și individuale, nivelul de apreciere, stabilitatea emoțională etc., sînt necesare în aprecierea acțiunilor victimei și infractorului. Totuși particularitățile psihologiei acuzatului nu pot și nu trebuie cercetate în cadrul circumstanțelor care ar influența nivelul și caracterul de răspundere penală.

Competența profesională a colaboratorilor sistemului judiciar este în strînsă legătură cu potențialul personalității concrete, adică cu sistemul de factori psihologici, care pot fi fuzionați sub noțiunea generală de cultură psihologică [Зельдович 2003: 12].

Componentele de bază ale culturii psihologice juridice constituie psihologia personalității și activității, procesele psihice cognitive, sfera emoțional-volitivă și capacitățile personalității, caracterul și temperamentul, problemele tipologiilor personalității și perfecționarea ei, motivația, psihologia muncii juridice, cît și caracteristicile psihologice ale specialităților juridice, abilitățile și tehnicile de utilizare creativă a cunoștințelor achiziționate în procesul comunicării și în practica de activitate zilnică.

Pentru un jurist este deosebit de important să fie capabil să-și repartizeze rațional forțele și capacitățile proprii, pentru a păstra nivelul rezultativității și eficacității muncii sale pe parcursul zilei de muncă, să dețină calități psihologice profesionale, să dobîndească informații optime pentru confirmarea ipotezelor înaintate cu o consumare minimală a energiei psihice.

În dezvoltarea consecventă a unor calități profesionale, ca flexibilitatea minții și a caracterului, acuitatea spiritului de observație și memoria bună, stăpînirea de sine și calmul, principialitatea și corectitudinea, caracterul organizat și spiritul de independență, o importanță decisivă o au recomandările științei psihologice, care indică asupra direcțiilor și modalităților corecte de formare. Competența psihologică poate servi la preîntîmpinarea unor erori destul de grave, care pot apărea uneori în aprecierea faptelor persoanei, ca urmare a neglijării momentelor psihologice.

Juriștii trebuie să țină cont că atît reacția persoanei, cît și întreaga structură a vieții sale interioare, depinde de particularitățile care s-au format în procesul experienței sociale, în funcție de necesitățile, motivele și interesele personalității.

Pentru a înțelege natura psihologică a unei anumite însușiri primordiale din punct de vedere profesional și de a stabili ce funcție realizează în procesul de activitate, este necesar ca această însușire să fie cercetată sub aspect personal și din perspectiva motivației și scopului activității.

În cazul unei abordări autentice de ansamblu, este important de a investiga fiecare însușire a personalității.

În afară de cele enunțate mai sus, abordarea sistemică propune ca aspect central al cercetării însuși procesul de activitate și oferă posibilitatea de a face o descriere amplă și exactă a procesului, ținînd cont de toate elementele încadrate.

Majoritatea profesiilor juridice (în special, cele de judecător, procuror, avocat), la etapa actuală, sunt considerate prestigioase, deși foarte frecvent cei care realizează această alegere nu conștientizează dificultatea activității ulterioare sau cerințele ce le vor fi înaintate. În ansamblu, activitatea juridică soliciită tensiune înaltă, răbdare, conștiinciozitate, cunoștințe, responsabilitate înaltă, bazată pe respectarea normelor legii. Munca juriștilor, fiind diversă și complicată, are un șir de caracteristici, care o diferențiază de munca altor persoane. În primul rînd, profesiile juridice sunt caracterizate prin diversitatea extremă a problemelor rezolvate. Programul de rezolvare a acestor sarcini poate fi exprimat prin însăși norma de drept. Fiecare caz pentru anchetator, procuror, judecător, avocat reprezintă un obiectiv nou. Cu cît mai puține șabloane vor fi utilizate în abordarea lui, cu atît crește probabilitatea să se încununeze de succes căutarea adevărului. În al doilea rînd, toată activitatea juridică este reglată de drept, care își lasă amprenta asupra personalității fiecărui jurist. Chiar și în planificarea activității sale, fiecare specialist la nivel intuitiv va confrunta acțiunile viitoare cu normele legislative, care reglementează aceste acțiuni.

Practic, pentru toate profesiile juridice una din părțile principale de activitate constituie activitatea de comunicare, care lasă o amprentă tranșantă asupra tuturor participanților la procesul de comunicare și plasează profesiile juridice într-o categorie specială.

Abordarea prin competențe a formării universitare: probleme, soluții, perspective

Pentru majoritatea profesiilor juridice este caracteristică necesitatea organizării activității care, de regulă, include două aspecte:

1) Organizarea activității proprii în decursul unei zile, săptămâni, cît și organizarea lucrului asupra cazului concret în condițiile zilei de muncă nelimitate;

2) Organizarea lucrului în echipă cu alte persoane, organe, părți implicate în procesul penal.

Activitatea juriștilor este un fenomen ierarhic. Fiecare nivel înaintază anumite obiective ce tre-

buie realizate. Odată atinse, acestea oferă posibilitatea de a trece la realizarea unor obiective mai înalte. În funcție de diversificarea direcțiilor de activitate juridică, cresc și cerințele înaintate față de personalitate. Pregătirea tînărului specialist către o activitate profesională include în sine componentele motivaționale, cognitive, emoțional-volitive, instruirea sa în ansamblu.

Capacitățile către viitoarea activitate profesională este logic să fie studiate în coraport cu sistemul de calități profesionale de bază ale personalității juristului:

- în domeniul activității sociale: tendința ca adevărul să triumfe, umanismul, onestitatea, principialitatea;
- în domeniul investigațiilor: spirit de observație, stabilitate, concentrarea atenției asupra obiectelor lor importante profesional;
- în domeniul activității comunicative: comunicabilitatea, echilibrul emoțional, tactul, reținerea, coerența în vorbire;
- în domeniul activității organizaționale: organizarea, consecvența, insistența [Зельдович 2003: 31].

La etapa actuală nu există nici un dubiu referitor la cunoștințele vaste ale științei psihologiei care sînt necesare aproape tuturor lucrătorilor din domeniul judiciar, deoarece după natura activității sale profesionale, ei în mod sistematic intră în contact cu oamenii, îi influențează, desfășoară o anumită activitate educativă. Știința despre activitatea și viața psihică a omului, care studiază procesele psihice cognitive, particularitățile generale și individuale ale personalității, temperamentul, caracterul, deprinderile și tendințele personalității, nu poate să nu aibă tangențe directe cu cercetarea și descoperirea infracțiunilor comise.

Bibliografie:

1. Зельдович, Б., *Психология и педагогика в профессиональной деятельности юриста*, Москва, Издательство «Экзамен», 2003.
2. Ивакина, Н., *Профессиональная речь юриста*, Москва, 1997.